

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 859/2015-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. septembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) v konaní o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Martinou Gombosovou, Moldavská cesta 6, Košice, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 21/2009, za účasti Okresného súdu Košice I, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 21/2009 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 21/2009 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie v sume 4 000 € (slovom štyritisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 296,44 € (slovom dvestodevät'desiatšesť eur a štyridsaťštyri centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Martiny Gombosovej, Moldavská cesta 6, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. júla 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. Martina Gombosová, Moldavská cesta 6, Košice, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 21/2009 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je v procesnom postavení navrhovateľky účastníčkou konania o zaplatenie sumy 155 930 € z titulu vydania bezdôvodného obohatenia, ktorého sa domáha voči [REDAKOVANÉ] za užívanie nehnuteľnosti vo svojom vlastníctve bez právneho dôvodu od roku 1990. Konanie je vedené okresným súdom pod sp. zn. 11 C 21/2009.

Sťažovateľka v sťažnosti takto popisuje doterajší priebeh súdneho konania (na preukázanie hodnovernosti tohto popisu sťažovateľka pripája k sťažnosti rovnopisy jej dostupných dokumentov, pozn.):

«Okresný súd Prešov dňa 11. 9. 2007 postúpil návrh (podaný 4. 1. 2007, pozn.) sťažovateľky z dôvodu miestnej nepríslušnosti na Okresný súd Bratislava I, napriek nesúhlasu sťažovateľky.

Vec bola následne od 14. 9. 2007 vedená Okresným súdom Bratislava I pod sp. zn.: 26 C/55/2007.

Nakoľko Okresný súd Bratislava I rovnako ako sťažovateľka nesúhlasil s postúpením uvedenej právnej veci, podaním zo dňa 30. 1. 2008 predložil vec na rozhodnutie o miestnej príslušnosti Krajskému súdu v Bratislave.

Krajský súd v Bratislave uznesením zo dňa 30. 4. 2008, sp. zn.: 13 NcC 3/08-50 rozhodol, že nesúhlas Okresného súdu Bratislava I s postúpením veci z Okresného súdu v Prešove je dôvodný.

Právna vec sťažovateľky teda bola opätovne pridelená na prejednanie Okresnému súdu Prešov dňa 18. 7. 2008, sp. zn.: 25 C/187/2008.

Okresný súd Prešov následne vec z dôvodu miestnej nepríslušnosti postúpil podaním zo dňa 26. 1. 2009 na Okresný súd v Košiciach.

Počnúc od dňa 3. 2. 2009 bola vec vedená Okresným súdom Košice I pod sp. zn. 11 C 21/2009.

Okresný súd Košice I toho času vo veci koná už 6 rokov bez toho, aby vo veci meritórne rozhodol. Pričom celková dĺžka namietaného súdneho konania vrátane dĺžky konania pred Okresným súdom Prešov toho času presahuje 8 rokov bez jeho právoplatného skončenia a dokonca bez jediného meritórneho rozhodnutia vo veci.

Okresný súd Košice I nariadil vo veci desať pojednávaní, z ktorých tri termíny pojednávaní boli zrušené z dôvodov na strane zákonnej sudkyne /praceneschopnosť a čerpanie dovolenky/ a jeden termín na žiadosť právneho zástupcu odporcu.

Teda vec bola prejednávaná na šiestich pojednaniach /dňa 11. 11. 2009, 09. 02. 2011, 19. 10. 2011, 19. 09. 2012, 16. 01. 2013 a 20. 11. 2013/, avšak úplne neefektívne, nakoľko k rozhodnutiu veci doposiaľ nedošlo.

Konajúci súd prvýkrát nariadil znalecké dokazovania k jedinej podstatnej otázke celého sporu a to určení výšky bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností až uznesením z 3. októbra 2013 a ustanovil znalca [REDAKOVANÉ], so sídlom v Košiciach.

Následne konajúci súd po 25 dňoch od ustanovenia [REDAKOVANÉ] za znalca zrušil jeho ustanovenie na jeho vlastnú žiadosť, ktorú znalec odôvodnil tým, že „nedisponuje postačujúcimi vedomosťami z okresu Poprad“ a uznesením z 28. novembra 2013 ustanovil v poradí druhého znalca [REDAKOVANÉ], so sídlom Poprad.

Po mesiaci konajúci súd zrušil ustanovenie aj v poradí druhého znalca [REDAKOVANÉ] na jeho vlastnú žiadosť, tentokrát odôvodnenú znalcom jeho pracovnou vyťaženosťou a uznesením z 25. novembra 2013 ustanovil v poradí tretieho znalca [REDAKOVANÉ], so sídlom Poprad. Znalcovi bola určená lehota na vypracovanie posudku v trvaní 90 dní od doručenia spisového materiálu, ktorý mu bol doručený 9. januára 2014. Lehota na vypracovanie znaleckého posudku uplynula znalcovi 9. marca 2014, napriek tomu konajúci súd pristúpil k uloženiu poriadkovej pokuty znalcovi až uznesením z 25. novembra 2014, teda rok po ustanovení znalca a 8 mesiacoch od márneho uplynutia znalcovi určenej lehoty na vypracovanie posudku.»

Sťažovateľka ďalej v sťažnosti uvádza, že „Okrem neefektívneho postupu konajúceho súdu do nariadenia znaleckého dokazovania t. j. do októbra 2013 sa javí úplne neefektívnym aj následný postup, keď konajúci súd od októbra 2013 nebol schopný zabezpečiť vypracovanie znaleckého posudku vo veci. Tu je potrebné uviesť, že pasivita znalcova a nečinnosť žiadnym spôsobom nemôže ospravedlniť neefektívny postup súdu, ktorý bol povinný s náležitou starostlivosťou postupovať pri výbere znalca, čo neučinil a bol povinný efektívne využiť dostupné procesné prostriedky nápravy voči pasivite znalcov, čo rovnako neučil. Znalecký posudok vo veci do dnešného dňa v konaní nie je vypracovaný. Predmetom konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie o vydaní bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností bez právneho dôvodu. Takýto predmet súdneho konania tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a nemožno ho považovať po skutkovej ani po právnej stránke za zložitý a odôvodňujúci trvanie konania v dĺžke viac ako 8 rokov. Samotná potreba vypracovania znaleckého posudku vo veci taktiež

nemôže odôvodňovať záver o skutkovej zložitosti veci, nakoľko v konaniach o vydanie bezdôvodného obohatenia zadanie vypracovania znaleckého posudku predstavuje bežnú súčasť zisťovania skutkového stavu veci a takéto dokazovanie, aj vrátane prípadného kontrolného posudku, dôvodne môže trvať v obdobných veciach maximálne 3 mesiace. K celkovej dĺžke konania a prietahom v tomto konaní žiadnym spôsobom neprispela sťažovateľka, ale dôvod týchto prietahov spočíva výlučne v nečinnosti a neefektívnom postupe konajúceho súdu.“.

Sťažovateľka sa domáha aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 8 000 €, čo odôvodňuje takto:

„Opísaný postup Okresného súdu Košice I (v spojení s predchádzajúcim postupom Okresného súdu Prešov) v namietanom konaní objektívne bráni dosiahnutiu a uspokojeniu nesporných nárokov sťažovateľky na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie jej vlastnícky patriacich nehnuteľností odporcom - [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľka sa narodila v roku 18. 12. 1928, v čase podania žaloby 4. 1. 2007 mala 78 rokov a po márnom očakávaní súdneho rozhodnutia v jej veci v trvaní viac ako 8 rokov sa tohto rozhodnutia nedočkala ani vo veku 86 rokov. Teda sa nedočkala finančnej náhrady, ktorá by pre ňu predstavovala možnosť dôstojného zabezpečenia sa v jej pokročilom veku.

Vzhľadom na opísaný zmätočný a neefektívny postup konajúceho súdu a uvedenú ujmu na strane sťažovateľky v príčinnej súvislosti s týmto postupom súdu ochrany práv sťažovateľky odôvodňuje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany a nie len deklaráciu porušenia jej práv a príkaz pre porušovateľa ďalej konať bez zbytočných prietahov. Preto sťažovateľka navrhuje ústavnému súdu, aby ochranu jej práv dovŕšil aj priznaním finančného zadosťučinenia v sume 8000,- €.“

Sťažovateľka si uplatňuje tiež nárok na náhradu trov konania v rozsahu tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastupovania, písomne podanie sťažnosti v roku 2015) a paušálnej náhrady hotových výdavkov v sume 296,44 €.

Na základe citovanej argumentácie sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti takto rozhodol:

„• Základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 21/2009 porušené bolo.

• Okresnému súdu Košice I prikazuje, aby v konaní vedenom pôvodne pod sp. zn. 11 C 21/2009 konal bez zbytočných prietáhov.

• Sťažovateľke sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 8 000,- €, ktoré je Okresný súd Košice I povinný jej vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

• Okresný súd Košice I je povinný uhradiť sťažovateľke trovy konania v sume 296,44,- €... na účet jej advokátky do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.“

Na žiadosť ústavného súdu sa ešte pred predbežným prerokovaním veci k sťažnosti vyjadril predseda okresného súdu v prípise sp. zn. Spr 102/15 z 31. augusta 2015, v ktorom požiadal o predĺženie lehoty na podanie vyjadrenia s odôvodnením, že „predmetný spis bol 18. augusta 2015 predložený Krajskému súdu v Košiciach za účelom rozhodnutia o odvolaní znalca proti uloženej poriadkovej pokute“. Následne v prípise sp. zn. Spr 102/15 z 3. decembra 2015 predseda okresného súdu na opätovnú výzvu ústavnému súdu oznámil, že sa „... spis od 9. 1. 2014 nachádza u znalca [REDAKOVANÉ]. Znalec aj napriek uloženej poriadkovej pokute spis súdu doposiaľ nevrátil. Súd dňa 13. 11. 2015 telefonicky zistil, že znalec je toho času hospitalizovaný v nemocnici. Znalec prisľúbil, že po prepustení z nemocnice spis súdu vráti.“

Uznesením sp. zn. II. ÚS 859/2015 zo 17. decembra 2015 ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Na opätovnú výzvu ústavného súdu o vyjadrenie k sťažnosti reagoval predseda okresného súdu v prípise sp. zn. Spr 102/15 z 19. januára 2016, v ktorom uvádza, že „od januára 2014 sa spis sp. zn. 11 C/21/2009 nachádza u znalca [REDAKOVANÉ], ktorý

nedodržel lehotu určenú súdom na vypracovanie znaleckého posudku a aj napriek dvom uloženým poriadkovým pokutám znalecký posudok a ani spis nevrátil. Bez naštudovania spisu nie je možné sa k sťažnosti [REDAKOVANÉ] vecne vyjadriť. Zákonnej sudkyňi som uložil, aby v konaní vykonala všetky zákonné opatrenia za účelom zabezpečenia súdneho spisu a vypracovania znaleckého posudku.“.

V ďalšom prípise sp. zn. Spr 102/15 z 19. apríla 2016 zaslanom na podnet ústavného súdu predseda okresného súdu oznámil, že „Súd listom zo dňa 6. 4. 2016 opakovane vyzval znalca [REDAKOVANÉ] na vrátenie súdneho spisu. Dňa 6. 4. 2016 súd podal podnet Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky na vyčiarknutie znalca [REDAKOVANÉ] zo zoznamu znalcov. Znalec aj napriek výzve zo dňa 6. 4. 2016 súdny spis nevrátil, preto nie je možné sa k sťažnosti [REDAKOVANÉ] sa vecne vyjadriť. Súd netrvá na ústnom pojednávaní pri rozhodovaní o predmetnej sťažnosti.“. Následne predseda okresného súdu vo vyjadrení zo 7. júla 2016 uviedol, že „dňa 6. 4. 2016 podal súd podnet na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky na vyčiarknutie znalca zo zoznamu znalcov. Ministerstvo spravodlivosti dňa 4. 5. 2016 začalo správne konanie voči znalcovi vo veci správneho deliktu. Dňa 24. 6. 2016 súd vypracoval podnet na začatie trestného stíhania znalca podľa § 343 Trestného zákona. Vzhľadom na vyššie uvedené správanie sa znalca súd pristúpi k rekonštrukcii spisu.“.

Vzhľadom na popísaný priebeh konania pred ústavným súdom, t. j. nepredloženie dotknutého spisu okresného súdu ani po opakovaných výzvach a neposkytnutie meritórneho vyjadrenia k obsahu sťažnosti a priebehu napadnutého súdneho konania, ústavný súd v záujme poskytnúť účinnú ochranu základnému právu sťažovateľky garantovanému čl. 48 ods. 2 ústavy a právu garantovanému čl. 6 ods. 1 dohovoru posudzoval sťažnosť sťažovateľky len na základe dostupnej dokumentácie predloženej sťažovateľkou a informácií poskytnutých okresným súdom.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľky z 8. augusta 2016 a predsedu okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie,

ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažnosťou vymedzeným predmetom konania pred ústavným súdom je namietaná nečinnosť a neefektívny postup Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 21/2009 z hľadiska namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd neskúmal postup predchádzajúci tomuto konaniu v súvislosti s postúpením veci z dôvodu miestnej nepríslušnosti Okresným súdom Prešov, avšak vzal na zreteľ namietanú celkovú dĺžku napadnutého súdneho konania (k podaniu sťažnosti viac ako 8 a pol roka, pozn.).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) platného a účinného v čase doručenia sťažnosti, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ustanovenie § 114 ods. 1 OSP ukladá súdom povinnosť pripraviť pojednávanie tak, aby bolo možné rozhodnúť o veci spravidla na jedinom pojednávaní, a to na účely rýchlej a účinnej ochrany práv účastníkov. Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný urobiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o vydaní bezdôvodného obohatenia tvorí bežnú a početnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov, a preto ju nemožno považovať za právne zložitú. Doterajší zistený priebeh napadnutého konania nenaznačuje ani to, že by vec sťažovateľky bola mimoriadne zložitá zo skutkového hľadiska, napriek potrebe znaleckého dokazovania,

ktorá objektívne mohla prispieť k predĺženiu konania. Zložitosť veci teda ústavný súd nepovažuje za skutočnosť, ktorá by výraznou mierou prispela k priet'ahom v napadnutom konaní. Ústavný súd prihliadol aj na predmet konania, ktorým je zaplatenie sumy významnej pre s'ťažovateľku (155 930 € s príslušenstvom) z titulu bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností v jej vlastníctve bez právneho dôvodu žalovaným od roku 1990 až dosiaľ.

2. Správanie s'ťažovateľky ako účastníčky konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavnému súdu nebol zapožičaný súdny spis, preto vychádzal z dokumentácie predloženej s'ťažovateľkou a z jej tvrdení, ktoré okresný súd vo svojich vyjadreniach nespochybňoval. Na tomto základe ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by nasvedčovali tomu, že s'ťažovateľka svojím správaním významnejšou mierou prispela k priet'ahom v predmetnom konaní.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v namietanom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Z vyjadrení predsedu okresného súdu a dostupnej dokumentácie vyplýva, že s'ťažovateľka podala žalobu 4. januára 2007. V konaní sa po postúpení veci okresnému súdu (3. februára 2009, pozn.) uskutočnilo šesť pojednávaní, pričom vec meritórne rozhodnutá nebola. Okresný súd uznesením sp. zn. 11 C 21/2009 z 25. novembra 2013 ustanovil ako tretieho v poradí súdneho znalca [REDAKOVANÉ] na účely znaleckého určenia výšky bezdôvodného obohatenia za užívanie pozemkov vo vlastníctve s'ťažovateľky a určil znalcovi lehotu na vypracovanie znaleckého posudku 90 dní. Z vyjadrení predsedu okresného súdu ďalej vyplýva, že súdny spis sa nachádza u znalca [REDAKOVANÉ] až dosiaľ, a to napriek poriadkovým opatreniam uloženým súdom (dve uložené poriadkové

pokuty, návrh na vyčiarknutie znalca zo zoznamu súdnych znalcov, podnet na začatie trestného stíhania znalca, pozn.). Poriadková pokuta bola po prvýkrát znalcovi uložená 25. novembra 2014, teda po uplynutí ôsmich mesiacov od márneho uplynutia lehoty na predloženie znaleckého posudku a vrátenie spisu. K ostatným opatreniam okresný súd pristúpil po podaní sťažnosti ústavnému súdu. Predseda okresného súdu oznámil ústavnému súdu listom zo 14. júla 2016, že pristúpi k rekonštrukcii súdneho spisu.

Ústavný súd hodnotí postup okresného súdu v konaní ako nedostatočne efektívny, keďže neposkytnutie súčinnosti súdnym znalcom nemôže byť na ťarchu účastníka konania a súd je povinný zabezpečiť taký postup v konaní, aby bol stav právnej neistoty účastníka odstránený čo najskôr. Na tento účel je potrebné využiť všetky dostupné procesné inštitúty, najmä bezodkladnú rekonštrukciu spisu a včasné uplatnenie poriadkových opatrení. V danom prípade okresný súd k rekonštrukcii súdneho spisu pristúpil po uplynutí neprimerane dlhého obdobia po márnom uplynutí lehoty na vypracovanie znaleckého posudku a vrátenie spisu znalcom (viac ako dva a pol roka) a prvé poriadkové opatrenie voči znalcovi uplatnil po uplynutí ôsmich mesiacov. Neefektívnosť postupu okresného súdu nepriamo signalizuje aj skutočnosť, že k ustanoveniu znalca pristúpil až po vykonaní šiestich pojednávaní, čo sa nejaví zlučiteľné s povinnosťou sudcu zabezpečiť prípravu pojednávania a na ten účel aj obstarat' potrebné dôkazné prostriedky tak, aby bolo možné rozhodnúť spravidla na prvom pojednávaní.

Ústavný súd zohľadnil aj celkovú dĺžku napadnutého konania (osem a pol roka, z toho viac ako šesť rokov vedené okresným súdom), ktorá sa už sama osebe z hľadiska kritérií uplatňovaných Európskym súdom pre ľudské práva (a akceptovaných aj ústavným súdom) javí ako neprimeraná. Za rozhodujúcu príčinu neprimeranej dĺžky súdneho konania v posudzovanom prípade je potrebné považovať neefektívnu činnosť okresného súdu, ktorý napriek predĺženiu už predchádzajúceho konania (opakované postúpenie veci z dôvodu miestnej príslušnosti iným súdom, ktorá nemôže byť na ťarchu odporcu) nezabezpečil bezodkladné uplatnenie účinných poriadkových opatrení voči znalcovi a včasnú rekonštrukciu spisu, ktorá by umožnila rozhodnutie veci, a preto s prihliadnutím na predmet konania ústavný súd dospel k záveru, že v jeho doterajšom priebehu došlo k zbytočným

prieťahom. Išlo totiž o postup, ktorý nesmeruje k odstráneniu stavu právnej neistoty účastníkov konania v primeranom čase, a preto nie je zlučiteľný so základným právom sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Obranu okresného súdu spočívajúcu v poukaze na neposkytnutie súčinnosti znalcom ústavný súd neakceptoval, keďže zodpovednosť za výber súdneho znalca a včasné plnenie jeho povinností súvisiacich s vypracovaním znaleckého posudku nesie v končenom dôsledku vo veci konajúci všeobecný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu konať vo veci sťažovateľky bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd

rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovateľka sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 8 000 € z dôvodov citovaných v časti I tohto nálezu.

Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä doterajšiu zjavne neprimeranú dĺžku napadnutého konania, vysoký vek sťažovateľky, predmet konania, ktorým je vydanie významnej sumy bezdôvodného obohatenia získaného užívaním nehnuteľností v jej vlastníctve od roku 1990, ako aj zistenú neefektívnu a nesústredenú činnosť okresného súdu, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 4 000 € primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľka si v sťažnosti uplatnila nárok na náhradu trov konania v sume 296,44 € za dva úkony právnej služby v roku 2015.

Ústavný súd v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním. Ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o priznaní trov konania z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2014, ktorá bola 839 € (za 2 úkony urobené v roku 2015).

Úhradu priznal za dva uplatnené úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

Sťažovateľke priznal za každý úkon vykonaný v roku 2015 sumu 139,83 €, čo spolu predstavuje sumu 279,66 €, a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za 2 úkony právnej služby po 8,39 €, čo spolu predstavuje sumu 296,44 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. septembra 2016